

Je moet het wel zelf voelen

Erik Dijkstra

**JE MOET HET WEL
ZELF VOELEN**

Opkomst en ondergang
van fotograaf Paul Blanca

Meulenhoff

ISBN 978-90-290-9685-0

ISBN 978-94-023-1972-9 (E-BOOK)

NUR 320

Boekverzorging: Yolanda Huntelaar

Beeldredactie: Erik Dijkstra en Yolanda Huntelaar

Omslagbeeld: Paul Blanca

Auteursfoto: Paul Blanca

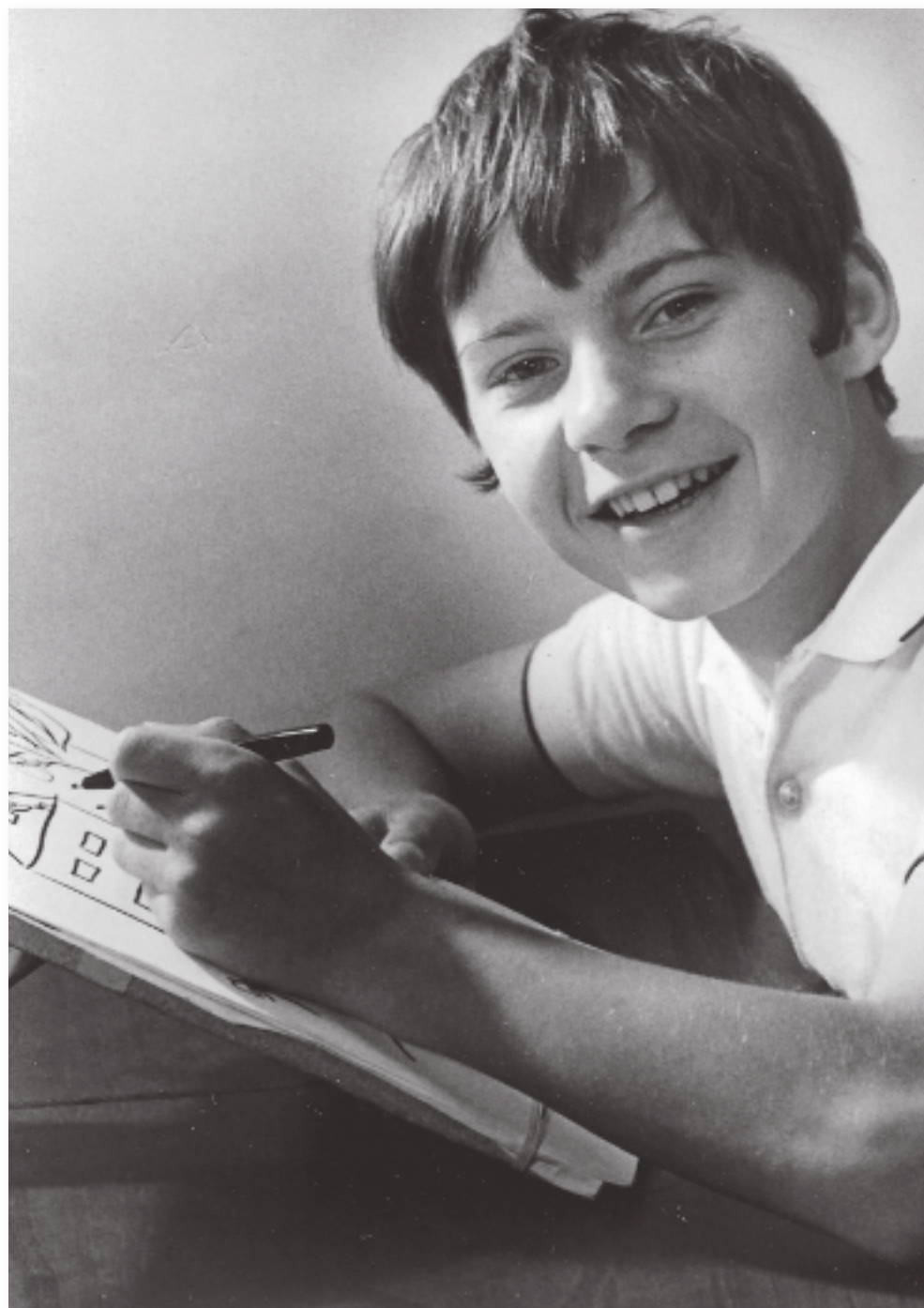
Fotografie Paul Blanca: © 2024 Erven Paul Blanca

Overig fotomateriaal: zie verantwoording achterin, pagina 249

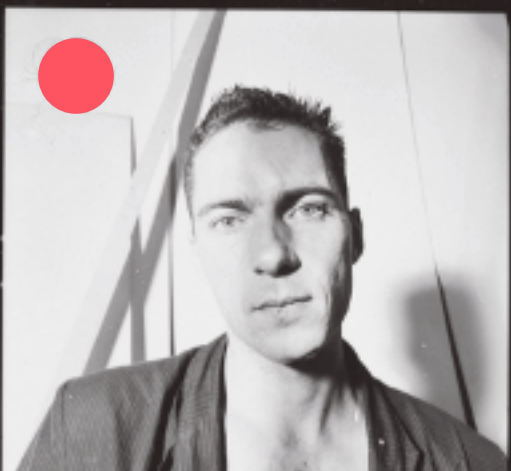
© 2024 Erik Dijkstra en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ILFORD FF4 14 13

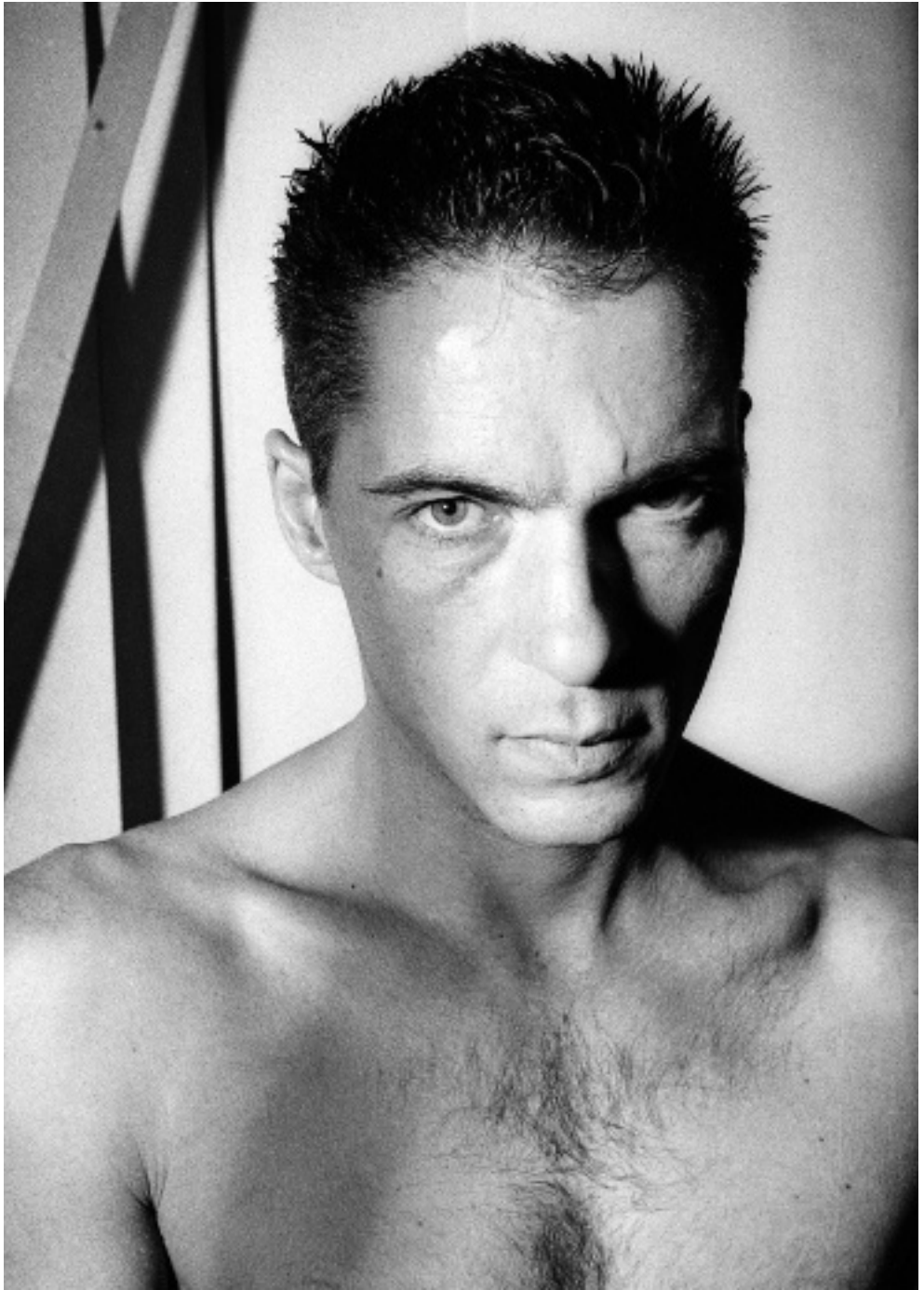
ILFORD FF4 13 13

ILFORD FF4 12 12

ILFORD FF4 15 13

ILFORD FF4 14 13

ILFORD FF4 16 13

21 januari 2021

Aan het eind van de ochtend fiets ik vanuit Amsterdam-Oost naar de diamantbuurt in De Pijp. Het is koud, knisperig weer en ik vloek omdat ik m'n handschoenen ben vergeten. Zoals altijd wanneer ik hier kom, maak ik mijn fiets vast aan hetzelfde rek en druk op de bel die hoort bij de woning met het adres Smaragdstraat 59. Er gebeurt niks. Dat is meestal zo. Vaak gaat de deur na een tijdje aanbellen op eens open. Net zo vaak blijft het definitief stil. Vandaag hoor ik na een keer of vier langdurig aanbellen ineens gestommel. Sloten worden opengemaakt. Toch nog onverwacht staat Paul Blanca voor me. Met zijn ogen knipperend als een mol in het zonlicht. Bovenlichaam ontbloot.

Eerlijk gezegd schrik ik. Hij ziet er echt vreselijk uit, als iemand die vijf weken op een plant heeft gelegen. Zijn stem klinkt rasperig.

'Het is echt een bende. Jij komt altijd als het hier thuis een enorme bende is.'

Paul staat kromgebogen in de deuropening. Zijn hele bovenlichaam is bedekt met rode etterige wondjes. Bezoek komt nu echt niet goed uit, maakt hij duidelijk. Ik staar naar de talloze bloederige plekjes op zijn armen, borst en hals.

'Ja, die bovenburen hebben m'n deur dus helemaal ingesmeerd met dat bijtende spul. Een soort zuur. Het zit nu echt overal.'

De laatste keer dat ik Paul zag, zag hij nogal op tegen een afspraak in het ziekenhuis. Ik vraag hoe dat is afgelopen.

'Gesprek gehad over m'n longen. Maar ik bel je nog wel. Maken we een afspraak voor vrijdag of zaterdag. Oké?'

'Heb je slecht nieuws gehad?'

Blanca buigt naar voren en houdt zich als een drenkeling vast aan de deur.

'Je moet nu gaan, man. Ik moet echt even bijkomen.' ←

PHOTOGRAPHY
PAUL BLANCA

Inhoudsopgave

Inleiding 13

1. De geboorte van Paul Blanca 23
2. De mentor 33
3. 'Je moet het wel zelf voelen' 53
4. De tweelingzus 79
5. First we take Manhattan 89
6. Beschuldigd 127
7. Rob Scholte woont weer bij
zijn moeder thuis 135
8. Conejo 161
9. De jongen uit de kool 177
10. De latere jaren en de tattooshop 213
11. De broer 221
12. De laatste liefde 234

Epiloog 243

Verantwoording 247

Fotoverantwoording 249

Self-portrait, Back with
Mickey Mouse, 1984

Inleiding

In de vroege jaren negentig hadden mijn ouders een abonnement op het tijdschrift *Nieuwe Revu*. Dat blad maakte in de tijd een ware bloeiperiode door en de pagina's ademen seks, drugs en rock-'n-roll. Op de bleue tiener uit Twente die ik toen nog was, maakte dat indruk. Interviews met Herman Brood en Ruud Gullit. Joop Klepzeiker en de familie Doorzon. Reportages over seksfeesten of jongeren die op straat zwierven. Veel foto's, bijna altijd zwart-wit. Ook veel kunst: foto's van Erwin Olaf waarop ingesnoerde dwergen en stijve pikken te zien waren. Dat hadden we niet in Twente, dat bestond alleen in Amsterdam.

Het meest was ik onder de indruk van het werk van een mysterieuze fotograaf genaamd Paul Blanca. Zelfportretten waarop hij een levende rat in zijn mond had. Een foto waarop zijn lippen waren dichtgenaaid. Soms schreef Blanca zelf een reportage. Verhalen over drugs, wapens of een verblijf in de gevangenis. Maar het zijn vooral de beelden die zijn blijven hangen. Een spijker door een hand geslagen. Een pijl door de wang. Zijn rug waarin met een mes een afbeelding van Mickey Mouse was gesneden. Het bloed dat eraf druipt.

Paul Blanca maakte vanaf de jaren tachtig furore met deze ongelofelijk rauwe en tegelijk gestileerde zelfportretten. Uit de beelden spreekt angst, agressie en pijn, maar ook tederheid en verdriet. Series met huilende vrouwen, een reeks verlaafde prostituees vlak nadat ze een shot hebben genomen. Prachtige foto's van de fotograaf en zijn moeder, allebei zonder kleren. Het werk van Paul Blanca raakte me recht tussen de ogen.

Vrijwel altijd naakt, vrijwel altijd zwart-wit. Zijn werk wordt aangekocht door grote internationale musea en in hippe New Yorkse galeries volgen solotentoonstellingen.

Maar de zelfkant blijft trekken. Het is een lokroep die Paul Blanca niet kan en niet wil weerstaan. Harddrugs. Drank. Prostituees. Stierenvechters. Omdat hij als kunstenaar zo succesvol is, lukt het hem toch om steeds een wankel evenwicht tussen die werelden te bewaren.

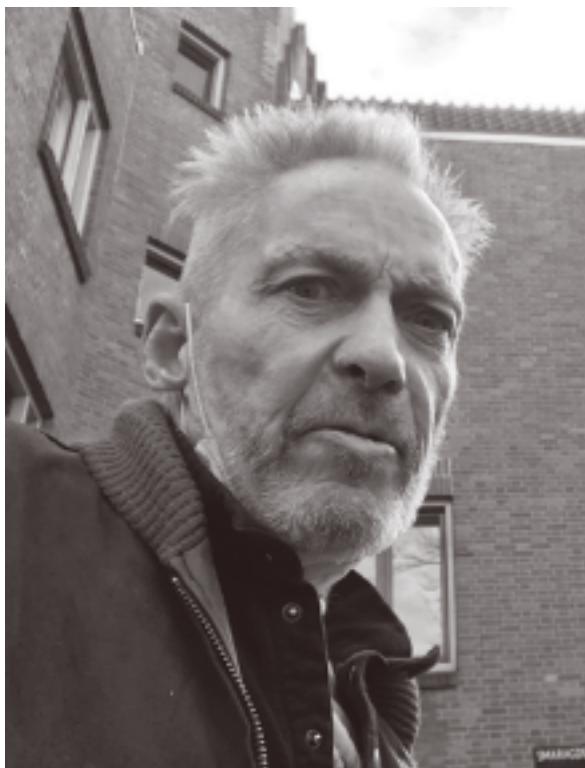
De balans gaat stuk als collega-kunstenaar Rob Scholte hem in 1994 beschuldigt van de bomaanslag op zijn auto. Scholte verliest daarbij zijn benen, zijn vrouw verliest daarbij haar ongeboren kind. Paul Blanca verliest zijn carrière. Later blijkt hij onschuldig te zijn, maar vanaf

het moment dat hij beschuldigd wordt wil geen museumdirecteur of galeriehouder nog iets met hem te maken hebben. Blanca zelf verliest zich op zijn beurt in een diepe drugsverslaving en leeft een marginaal bestaan. Langzaam en met veel vallen en soms een beetje opstaan, lukt het hem om uit dat dal te klimmen. Hij leeft, hij werkt, hij is.

Jaren later, vanaf 2008 om precies te zijn, werkte ik voor het televisieprogramma *De Wereld Draait Door*. Ik was een van 'De Jakhazzen', een rubriek waarin verslaggevers korte filmpjes maakten over allerhande actuele onderwerpen. Dat lukte de ene keer beter dan de andere. Soms bedachten we wijselijk al voor uitzending dat een filmpje mislukt was. Dan moest er een plank-item komen, een niet zo actuele reportage die toch de moeite waard was om te bekijken. Op die plek duwde ik vaak persoonlijke liefhebberijen naar voren. Dingen waarvan ik dacht dat ze aandacht verdienden. En zo bedacht ik in 2010 om een reportage te maken over mijn favoriete fotograaf. Ik achterhaalde zijn nummer en belde hem op.

Het ging toen niet goed met Paul Blanca. Een jarenlange heroïne- en drankverslaving had zijn sporen nagelaten maar hij klonk toch alsof we elkaar al jaren kenden. We spraken af op het terras van café de Pels, een klein etablissement in de grachtengordel. Terwijl ik met de camera-

man besprak wat de bedoeling was, stond Blanca opeens totaal onverwacht voor me. Hij was gekleed in een strakzittend wit motorjack met rode stukken. Zijn adem rook naar een mengeling van sterkedrank en iets dat je gebruikt voordat je thuis de kozijnen gaat schilderen. Hij had die ochtend duidelijk geen koekje bij de koffie gehad en praatte in hoog tempo. Nee, hij zag er niet uit, stelde hij zelf ook vast, maar het probleem was dat hij nog

van iemand geld zou krijgen. Lang verhaal kort, hij had net een 'echt helemaal geweldig supercool Paul Smith-pak gezien' en dat zou prachtig staan bij deze opname. Of ik hem even snel 500 euro kon lenen. Niet duur voor een Paul Smith-pak, zei hij er nog bij. Ik murmelde iets over de publieke omroep en niet alle kosten te kunnen declareren.

Maar toen we gingen draaien toverde hij opeens een paar antwoorden tevoor-

schijn die je niet zo vaak tegenkomt in de dagelijkse waan van oppervlakkige talkshows. Op de vraag waarom hij Mickey Mouse in zijn rug sneed en waarom hij zulke intense kunst maakte, antwoordde hij: 'Dat gaat erover dat je zelf ergens achter probeert te komen. Wat is liefde? Wat is dood?'

Blanca vertelde eerlijk over zijn worsteling met drugs en de momenten dat hij net zo lief dood was. Het item duurde maar een paar minuten, maar raakte een snaar bij veel kijkers. In de maanden daarna kwam Paul Blanca nog weleens bij ons op de redactie. Hij maakte een paar publiciteitsfoto's van de Jakhalzen en zo nu en dan dronken we wat. Vaak oude je-never. Later verloor ik hem uit het oog, zoals dat soms gaat.

Ruim een decennium later bedacht ik dat er misschien eens een boek over Paul Blanca gemaakt moest worden. Domweg omdat het er nog niet was. Ik zocht weer contact. Blanca was meteen enthousiast. Ik begon hem op onregelmatige basis te interviewen en hij vertelde eerlijk en openhartig over *Leven & Kunst*. Er was zo waar weer wat belangstelling voor hem. Het Kunstmuseum in Den Haag was bezig met een overzichtsexpositie van zijn werk, zoals ze dat eerder hadden gedaan met Anton Corbijn en Erwin Olaf. Het voelde voor Blanca als een vorm van erkenning. Filmregisseur Ramón Gieling

Paul Blanca thuis in de Smaragdstraat.
Hier was hij de halve middag bezig geweest
om het platje voor de tuindeuren te verven
om erachter te komen dat hij om zichzelf
heen had geveerd.

werkte aan een documentaire over hem. De aandacht deed hem goed maar de Paul Blanca die ik 2019 weer sprak was vooral aan het vechten.

Hij moest vechten om zijn verslavingen op afstand te houden. Dat lukte alleen bij vlagen. Door gezondheidsproblemen moest hij voortdurend naar het ziekenhuis. Hij woonde nog steeds in De Pijp maar voor veel mensen was hij de buurtalcoholist. De man waar je met een boog omheen loopt als hij in de supermarkt een paar blikken Imperator-pils (12 procent alcohol) staat in te laden. Niemand leek nog te beseffen dat zijn werk in grote musea en galleries over de hele wereld te vinden is. En Paul Blanca zelf was wanhopig aan het knokken om de hernieuwde belangstelling voor zijn werk nog mee te maken.

Maar op 14 oktober 2021 overleed hij. Hij heeft niet meer meegemaakt dat een jaar later een overzichtstentoonstelling van zijn werk in Den Haag werd gehouden. De première van de mooie film over zijn leven, eind 2023, kwam natuurlijk ook te laat. En de publicatie van dit boek werd eindeloos uitgesteld. Daar voelde ik me slecht over. Toen hij nog leefde, belde Paul me regelmatig. Hij hield soms ook minutenlange monologen op mijn voicemail en eindigde steevast met de mededeling 'dat we echt snel weer aan het werk moeten!'

Ik was vaak druk bezig met allerlei andere dingen. Te vaak hield ik de boot af. Soms was Blanca niet thuis. Of niet in staat om de deur open te doen. Toen hij overleed, dacht ik dat dat ook het einde van dit boek was.

Maar nu is het er toch. Natuurlijk kan ik nu zeggen dat een licht schuldgevoel de reden was om het alsnog af te maken. Maar dat is niet de hele waarheid. De reden is dat ik vind dat dit boek er moet zijn. Omdat de kunst van Paul Blanca aandacht verdient. Omdat het zo ongelofelijk goed is.

De teksten in dit boek zijn bewerkingen van gesprekken die ik met Paul Blanca had. Na zijn overlijden heb ik nog handenvol vrienden en bekenden over hem gesproken. Ook heb ik onbarmhartig archieven geplunderd, oude artikelen en columns opgeduikeld, uitzendingen bekeken en van alles en nog wat over hem verzameld. Ik heb geprobeerd waar mogelijk de juiste bronnen erbij te vermelden. Dat is vast niet altijd gelukt, maar God weet dat ik het heb geprobeerd. Het spijt me als dit ergens niet is gelukt.

Dit boek is het levensverhaal van Paul Blanca. Ongetwijfeld onvolledig, maar het moet er zijn. <<

Erik Dijkstra, Amsterdam 2024

6/16/79
P. 77
1979

F. M.

Self-portrait, 1980

Self-portrait, Orgasme, 1982

1.

De geboorte van Paul Blanca

Een verhaal over Paul Blanca begint direct met een schijnbeweging want Paul Blanca heet eigenlijk niet Paul Blanca. Paul Blanca wordt op 11 november 1958 geboren als Paul Verschoor. Hij draagt de naam van zijn moeder, Joke Verschoor.

Joke is een Amsterdamse vrouw van 26 jaar. Ze heeft veel gereisd en is een vrouw van de wereld. Dat is niet gebruikelijk in het stijve Nederland van de jaren vijftig, maar Joke komt uit een gezin met vijf broers die allemaal zijn uitgevlogen naar verre oorden. Ze heeft onder andere als au pair in Parijs gewerkt en spreekt zowel Frans als Spaans. In Amsterdam hoort ze over een baan op Curaçao, als schoonheidsspecialiste in het Hilton Hotel. Ze wordt aangenomen en vertrekt naar het eiland in de Caribische Zee. Daar ontmoet ze een knappe Antilliaanse man voor wie ze als een blok valt. De twee krijgen een relatie. Joke wordt zwanger en bevalt van een tweeling: Paul en Maria Carolina.

‘Ik ben daar verwekt, ja. Mijn tweelingzusje en ik. Maar mijn vader en moeder zijn nooit getrouwd. Mijn vader was een beetje een piraat,’ zei Blanca daar zelf ooit over in een interview op AT5. ‘Hij reed met een dikke sigaar rond in een cabriolet.

Deed een beetje onduidelijke dingen. Was geen afspraak mee te maken. Als-ie een beetje geld had, dan deed-ie waar-ie zin in had. Ja, ik lijk wel een beetje op hem.’

Vrij snel na de geboorte van Paul en zijn tweelingzus gaan zijn vader en moeder uit elkaar. Als Paul en zijn zus vijf jaar zijn, verdwijnt hun vader voorgoed uit hun leven. Hij vertrekt met een bootje naar Venesuela en is nooit meer teruggezien.

Joke neemt de tweeling mee terug naar Nederland. Maar als alleenstaande moeder met twee kinderen is het lastig om een nieuw bestaan op te bouwen. De kinderen verblijven hele dagen in opvanghuizen omdat Joke moet werken. Paul herinnert zich jaren later nog een plek aan de Bilderdijkstraat waar hij hele dagen achter een hek stond te wachten tot zijn moeder terugkwam. Joke vindt een nieuwe liefde en hertrouwt. Haar nieuwe man is een schooldirecteur met de naam Vlaswinkel. Zij en haar kinderen nemen die naam vervolgens aan.

Maar volgens Blanca belanden hij en zijn zusje van de regen in de drup. In interviews heeft hij vaak en uitgebreid verteld over de vreselijke periode die vanaf dat moment aanbreekt.

